

Kemal Gözler, "Disiplin Cezaları Geri Alınabilir mi?" (www.idare.gen.tr/dc-geri-alma.pdf)
(Yayın Tarihi: 15 Mart 2025).

DİSİPLİN CEZALARI GERİ ALINABİLİR Mİ?

Kemal Gözler*

Bu soruya Danıştay olumsuz cevap vermektedir. Danıştaya göre kesinleşmiş disiplin cezaları, idare tarafından geri alınamaz. Danıştayın bu içtihadı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 9 Kasım 2020 tarih ve E.2020/1073, K.2020/2353 sayılı kararında şu şekilde özetlenmiştir:

“Danıştayın yerleşik içtihatlarıyla da kabul edildiği üzere disiplin cezaları, bu sıkı şekil şartlarına tabi yasal düzenlemeler çerçevesinde kesinleşen ve bu aşamadan sonra ilgili hakkında olduğu kadar, kamu idaresi açısından da kesin ve bağlayıcı nitelikte olan idari işlemlerdir. Bu özelliğinden dolayı kesinleştikten sonra, diğer idari işlemler gibi geri alınarak yeni bir disiplin cezası tesis edilmesi kural olarak olanaksızdır. Disiplin cezaları ancak bir yasama tasarrufu olan disiplin affı kanunu, bir yargı kararı (iptal) veya 657 sayılı Kanun'un 133. maddesinde belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde sicil dosyasından silinme hallerinde ortadan kalkabilir”¹.

* <https://www.anayasa.gen.tr/gozler.htm>.

1. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 9 Kasım 2020 Tarih ve E.2020/1073, K.2020/2353 Sayılı Karar (<https://karararama.danistay.gov.tr/getdokuman?id=657237600>, Erişim Tarihi: 14 Mart 2025).

Aynı yönde Danıştayın başka kararları da vardır. Örnek olarak

- Danıştay Onuncu Dairesinin 1 Nisan 1985 tarih ve E.1985/456, K.1985/661 sayılı kararı,
- Danıştay Onuncu Dairesinin 15 Şubat 1990 tarih ve E.1989/2490, K.1990/270 sayılı kararı²,
- Danıştay Sekizinci Dairesinin 12 Ekim 1998 tarih ve E.1998/4988, K.1998/3015 sayılı kararı
- Danıştay Onikinci Dairesinin 17 Şubat 2006 tarih ve E.2003/873, K.2006/473 sayılı kararı
- Danıştay Onikinci Dairesinin 26 Mart 2007 tarih ve E.2006/3521, K.2007/1413 sayılı kararı
- Danıştay Onikinci Dairesinin 16 Haziran 2008 tarih ve E.2008/1919, K.2008/3714 sayılı kararı

sayılabilir³.

Biz *İdare Hukuku* kitabımızın 2003 yılında yayınlanan ilk baskısının ikinci cildinin 827’nci sayfasında bu soruyu sormuş ve bu soruya şu kısa cevabı vermiştik:

“İdare de gerek ilgilinin başvurusu üzerine, gerekse kendiliğinden kendi verdiği disiplin cezasını ortadan kaldırabilir⁶²⁰. Bu konuda ‘geri alma’ ve ‘ilga’ kuralları uygulanır. Bu kurallar için yukarıda geri alma ve ilgayı incelediğimiz sayfalara (c.I, s.962-1015) bakınız”⁴.

İdare Hukuku Dersleri kitabımızın 2021 yılında Gürsel Kaplan ile yaptığımız 23’üncü baskısının 605’inci sayfasında ise, bir kutu içinde, konuyu biraz daha ayrıntılı inceleyerek, Danıştayın

2. *Danıştay Dergisi*, Sayı 80, s.432.

3. Bu kararlardan alıntılar, yapılan özetler ve bu kararların eleştirisi için bkz.: F. Ebru Gündüz, “Disiplin Cezalarının Geri Alınması”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XX, Yıl 2016, Sayı 1, s.415-421.

4. Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2003, c.II, s.827. Yukarıdaki alıntının ilk cümlesinin sonunda 620 numaralı dipnot olarak şu atıf vardır: Alain Plantey, *Traité pratique de la fonction publique*, Paris, LGDJ, 3. Baskı, 1971, c.I, s.528.

kesinleşmiş disiplin cezalarının geri alınamayacağı yolundaki içtihadını vermiş ve bu içtihatla uyumlu açıklamalar yapmış⁵.

* * *

Bugün konuya tekrar baktığımda kesinleşmiş disiplin cezalarının geri alınmayacağı yolundaki Danıştay içtihadı, pek çok durumda, bana eleştiriye açık bir içtihat olarak görünüyor. En azından bugün, bu içtihadı, bazı istisnalar getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Zira geri alınması talep edilen disiplin cezasının hukuka aykırı olduğu daha sonra kesin bir şekilde ortaya çıkmış olabilir. Örneğin disiplin cezasına yol açan fiilin gerçekte vuku bulmadığı bir ceza mahkemesi kararıyla daha sonra tespit edilmiş olabilir. Veya disiplin cezası verilmesine dayanak teşkil eden önceki idarî işlem bir idare mahkemesi tarafından daha sonra iptal edilmiş olabilir⁶.

5. Söz konusu kutu aynen şöyledir (Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 23. Baskı, 2021, c.II, s.605. Aynı kutu kitabın sonraki baskılarında da vardır):

KUTU 11.7: Disiplin Cezaları, İdare Tarafından Geri Alınmaz veya İlga Edilemez.- Kesinleşmiş disiplin cezaları, re'sen veya başvuru üzerine cezayı veren veya üst makamca geri alınmaz veya ilga edilemez. Çünkü her şeyden önce, disiplin cezaları diğer idarî işlemlerden farklı olarak yarı yargısal usüller izlenerek tesis edilmektedir. Diğer yandan disiplin cezası verilmesi sürecinde verilen cezaya itiraz imkânı vardır. İtiraza rağmen cezada bir değişiklik olmamışsa, ceza kesinleşmiş demektir. Kesinleşmiş olan ceza, memur gibi idare için de bağlayıcıdır. Bu kesinlik, mahkeme kararları gibi "kesin hüküm (*chose jugée*)" anlamında olmamakla birlikte memuru ve idareyi bağlayıcı mahiyettedir ki buna "kesin karar (*chose décidée*)" ismi verilebilir¹⁵⁹. Kesinleşmiş olan ceza ya idarî yargı yerlerinin iptal kararıyla ya da kanunî bir düzenlemeyle ortadan kaldırılabilir. Nitekim Danıştayın uygulaması da bu istikamettedir. Danıştay 10. Dairesi kesinleşen disiplin cezalarının idare tarafından geri alınamayacağına karar vermiştir¹⁶⁰. Ayrıca Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine göre de, "kesinleşmiş disiplin cezaları, kanuni düzenleme ile yargı kararlarının gerektirdiği durumlar hariç başka bir idarî işlemle geri alınmaz, değiştirilemez ve ortadan kaldırılamaz" (m.34/1).

6. Bilindiği gibi bazı durumlarda bir idarî işlem, diğer bir idarî işlemin sonucudur. Bir idarî işlemin sebep unsurun diğer bir idarî işlem oluşturabilir. Sebep unsurunu oluşturan idarî işlemin iptali durumunda buna dayanılarak tesis edilen idarî işlem de hukuka aykırı hâle gelir. Böyle bir durumda, sonraki idarî işlemin hukuka uygun olup olmadığı, ancak ilk idarî işlemin iptal edilmesi durumunda belli olur.

Bir örnekle durumu somutlaştıralım: Bir doktor öğretim üyesi Üniversitelerarası Kurula (ÜAK) doçentlik başvurusu yapar. Bir jüri üyesinin düzenlediği etik ihlâl raporu üzerine ÜAK etik ihlâl incelemesi başlatır ve neticede doçent adayının başvurusu hakkında ÜAK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu etik ihlâl kararı verir ve bu karar, ÜAK tarafından ilgili doktor öğretim üyesinin üniversitesine gönderilir. Bunun üzerine söz konusu üniversite ilgili öğretim üyesi hakkında disiplin soruşturması açar ve soruşturmanın sonucunda, ÜAK Etik Komisyonunun etik ihlâl kararına dayanarak disiplin cezası verir. Bu arada doçent adayı, ÜAK'nın etik ihlâl ve doçentlik başvurusunun iptali kararı hakkında idare mahkemesinde iptal davası açar ve davayı iki yıl kadar sonra kazanır. İdare mahkemesi etik ihlâl kararını iptal eder.

Böyle bir durumda, üniversitenin verdiği disiplin cezasının dayanağı olan ÜAK'nın etik ihlâl kararı, geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. Bu durumda ise, bu karara dayanarak üniversitenin aldığı disiplin cezası kararı dayanaksız ve dolayısıyla hukuka aykırı hâle gelir.

Üniversite tarafından verilen disiplin cezası kararına karşı, şu ya da bu sebeple itiraz edilmemiş veya iptal davası açılmamış⁷ veya açılıp davanın reddi kararıyla⁸ bu karar kesinleşmiş olabilir. Böyle bir durumda ÜAK'nın etik ihlâl kararının idare mahkemesi tarafından iptal edilmesiyle dayanağı ortadan kalkan ve yukarıdaki şekillerde kesinleşmiş olan disiplin cezası artık sonsuza kadar varlığını sürdürecektir midir?

7. İdarî işlemlere karşı vatandaş için dava açma, bir *ödev* değil, *hak*tır. Hukuka aykırı bir idarî işleme karşı süresi içinde iptal davası açmayan vatandaşa “dava açsaydın” denemez.

8. Etik ihlâlden dolayı verilen disiplin cezasına karşı açılan iptal davası, bekletici mesele sayma ihtimali dışında, pekâlâ ÜAK'nın etik ihlâl ve doçentlik başvurusunun iptali kararına karşı açılmış iptal davasından daha önce sonuçlanabilir. Böyle bir durumda etik ihlâl karşı açılan dava sonuçlanmadan disiplin cezasının hukuka aykırı olduğunu ispatlamak zordur.

Nasıl ceza hukukunda, hükmün kesinleşmesinden sonra ortaya çıkan bazı sebeplerle⁹, ceza mahkemesi yargılamanın yenilenmesine karar verebiliyorsa, disiplin hukukunda da, disiplin cezası kararının dayanağı olan idarî işlemin mahkeme kararıyla ortadan kaldırılması durumunda, idare, bu disiplin cezasının geri alınmasına karar verebilmelidir.

Bu nedenle, Danıştayın yukarıda açıklanan içtihadına istisna veya istisnalar getirmesinde yarar vardır¹⁰. Aksi takdirde, idarî kararlara, yargı kararlarına tanınan “kesin hüküm (*chose jugée*)”¹¹ gücünden çok daha büyük bir “kesin karar (*chose décidée*)”¹² gücü tanınmış olur ki, böyle bir şeyin hukuk mantığında yeri olamaz. *Kesin hükme* bile tanınmayan bir otorite, *kesin karara* neden tanınsın? Yargı organından çıkan kesin hükme

9. 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı *Ceza Muhakemesi Kanunu, Madde 311 – (1)* Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

a) Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen bir belgenin sahteliği anlaşılırsa.

b) Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasit veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa.

c) Hükme katılmış olan hâkimlerden biri, hükümlünün neden olduğu kusur dışında, aleyhine ceza kovuşturmasını veya bir ceza ile mahkûmiyetini gerektirecek biçimde görevlerini yapmada kusur etmiş ise.

d) Ceza hükmü hukuk mahkemesinin bir hükmüne dayandırılmış olup da bu hüküm kesinleşmiş diğer bir hüküm ile ortadan kaldırılmış ise.

e) Yeni olaylar veya yeni deliller ortaya konulup da bunlar yalnız başına veya önceden sunulan delillerle birlikte göz önüne alındıklarında sanığın beraatini veya daha hafif bir cezayı içeren kanun hükmünün uygulanması ile mahkûm edilmesini gerektirecek nitelikte olursa. (...)

10. Danıştay, bu istisnaları getirirken yukarıdaki dipnotta metnini verdiğimiz Ceza Muhakemesi Kanununun 311’inci maddesinde sayılan yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden esinlenebilir.

11. Aslında *chose jugée* kelimesine “kesin hüküm” değil, “hükmedilmiş şey”; *chose décidée* de “kesin karar” değil, “kararlaştırılmış şey” demektir. Ancak Türkçede “kesin hüküm” terimi yanlış olsa da yerleşik bir terimdir. Bkz. Kemal Gözler, “*Res Iudicata*’nın Türkçesi Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61 (<https://www.anayasa.gen.tr/res-iudicata.htm>).

12. İdare hukukunda “kesin karar (*chose décidée*)” ve “kesin kararın gücü (*autorité de la chose décidée*)” kavramları için bkz. Bkz. Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2019, c.I, s.1203-1295 (<https://www.idare.gen.tr/ih.htm>).

bile tanınmayan bir dokunulmazlığın, idareden çıkan kesin karara tanınmasının bir anlamı yoktur.

Bilindiği gibi, disiplin hukukunun pek çok ilkesi, ceza muhakemesi hukukundan ilham alınarak geliştirilmiştir. Disiplin cezasının kaldırılması veya geri alınması konusunda da ceza muhakemesi hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan ilham alınmalıdır.

BU YAZIYA AŞAĞIDAKİ ŞEKİLDE ATIF YAPILMASI ÖNERİLİR:

Kemal Gözler, “Disiplin Cezaları Geri Alınabilir mi?” (www.idare.gen.tr/dc-geri-alma.pdf) (Yayın Tarihi: 15 Mart 2025).

(c) Kemal Gözler, 2025.

Bu Sayfa: www.idare.gen.tr/dc-geri-alma.pdf
Bu Sayfanın Yayın Tarihi: 15 Mart 2025

Ana Sayfa: www.idare.gen.tr
Ana Sayfa Editör: Kemal Gözler
Ana Sayfa Editörü Adresi:
kgozler1@hotmail.com